

ДО ВІДКРИТТЯ РУБРИКИ

Однією з найважливіших проблем історії України є дослідження різних аспектів походження та розвитку середньовічного міста. Відсутність або нечисленність писемних джерел, особливо для VI—XV ст., висуває на перший план археологію. Без залучення археологічного матеріалу неможливо вирішити або правильно уявити більшість питань із цієї проблематики. Утім, для досліджень цього періоду характерним є комплексний підхід з використанням усього спектру наявних історичних джерел.

Особливе значення у вивченні українського міста мають дослідження середньовічного Києва. Адже тут сфокусовано більшість питань та проблем тієї доби, відбиваються характерні риси розвитку сучасного суспільства, матеріальної і духовної культури. Місто було вогнищем виникнення та яскравого розвитку вітчизняної державності і культури. Невипадково літопис відзначав, що Київ — мати міст руських.

Київ став одним із перших об'єктів археологічних досліджень в Україні. У цьому році виповнюється 180 років від початку перших стаціонарних розкопок у Києві. М. Ф. Берлінський збирав та описував різноманітні київські старожитності ще наприкінці XVIII ст. А в 1824 р. були здійснені перші розкопки архітектурної пам'ятки давньоруської доби — Десятинної церкви. Загалом, це були перші розкопки у галузі слов'яно-руської археології. З того часу Київ став предметом постійної уваги археологів. Результати розкопок XIX—XX ст. досить добре відомі в науковому світі. Література з цього питання величезна. Особливо широкомасштабні роботи розгорнулися в усіх історичних районах міста з часу створення в Інституті археології в 1970 р. відділу археології Києва (керівник — П. П. Толочко). Розкопки Верхнього міста, Подолу, Печерську, міської околиці дали величезний матеріал з історичної топографії Києва, його оборонних та монументальних споруд, житлових і ремісничих комплексів, духовної та матеріальної культури VI—XVIII ст. Вони дозволили багато в чому по-новому висвітлити чимало аспектів історії середньовічного Києва. Можна згадати сенсаційні дослідження подільських зрубів, виявлення жителів V—VII ст. на Старокиївській горі, виявлення та дослідження багатьох пам'яток давньокиївської архітектури (палаці Старокиївської гори, Кловський, Михайлівський Золотоверхий, Федорівський та Георгіївський собори, ротонда, Пирогоца, храм на Церковщині тощо). Особливо важливою виявилася знахідка викопної деревини, яка дала можливість застосувати дендрохронологічний метод датування. Особливості подільської стратиграфії та точне дендрохронологічне датування зробили подільські археологічні комплекси (перш за все, X — початку XI ст.) надійними реперами в давньоруській археології.

Сьогодні, за надзвичайно складних соціальних та економічних умов, археологічні дослідження Києва продовжуються. Місто залишається одним із небагатьох в Україні археологічних центрів, що активно вивчається. Переважно це пов'язано з новобудівництвом, охоронними роботами, які ведуться через широке й почасти позапланове будівництво, а також з масштабними роботами з відновлення видатних пам'яток архітектури (Успенський собор Києво-Печерської лаври, Михайлівський Золотоверхий монастир, церква Пирогоца). Розкопки дають новий і новий різноманітний матеріал, часто унікальний, який потребує оперативного введення до наукового обігу.

Київські старожитності здавна цікавлять дослідників з різних зарубіжних наукових центрів. Із багатьма з них науковці Інституту археології підтримують давні дружні та наукові стосунки. Ці фахівці зацікавлені, щоб їхні дулики з приводу різних моментів історії Києва, його монументальних пам'яток, витворів мистецтва, археологічного матеріалу були відомі та опубліковані саме в Києві — місті, де зосереджена більшість дослідників з цієї проблеми.

Для зосередження матеріалів з археології та історії стародавнього Києва, більш планового їх видання в журналі створюється спеціальна рубрика — «Київські старожитності». Редакційна колегія запрошує до активної участі в ній усіх фахівців з давньокиївської тематики. Запланована також поява інших спеціалізованих рубрик з різних проблем української археології.